

Ediční činnost v oboru psychologie za rok 1971.

Přehled publikací je uspořádán podle nakladatelství. Toto uspořádání odpovídá do jisté míry jednotlivým oblastem psychologie: Nakladatelství ČSAV se soustřeďuje převážně na obecně psychologickou literaturu, SPN na psychologii pedagogickou, Avicenum na klinickou psychologii, Svoboda zejména na psychologii sociální, Práce na psychologii práce, Horizont na popularizační literaturu atd. K přehledu je připojen seznam, ve kterém jsou zahrnuty knižní publikace z r. 1971 s výjimkou učebních textů. Jsou v něm uvedeny rovněž slovenské práce, které však nejsou zařazeny do tohoto přehledu.

V nakladatelství ČSAV Academia vyšly v r. 1971 dvě práce. E.Holas ve studii "Chování, subjekt, psychika" se zabývá analýzou některých klíčových psychologických kategorií na pomezí psychologie a filosofie. - Práce J.Linharta "Náhodné variace, struktura a plán v tvořivé činnosti" podává na základě zhodnocení literatury a vlastních výzkumů nástin teoretického modelu tvořivé činnosti a tvůrčího myšlení. - Obě práce významně doplňují naši původní psychologickou literaturu. Nakladatelství ČSAV vzhledem k svému významu i vzhledem k poptávce po psychologické literatuře by však mělo zvýšit počet ročně vydaných titulů.

SPN vydalo původní monografii V.Kuliče "Chyba a učení". Je to syntetická dobře fundovaná obsáhlá studie o funkci chybného úkonu v učení a v jeho řízení, která je přínosem naší literatuře. - Jinak vyšly v SPN hlavně překlady. Je to jednak překlad studie N.F.Talyzinové "Teoretické problémy programovaného učení", rozvíjející zejména teorii učení P.J.Galperina a jeho žáků v oblasti programovaného učení. Kromě toho vyšel v SPN překlad klasické práce L.S.Vygotského "Myšlení a řeč". Tímto překladem se konečně obohacuje naše překladová literatura

o jedno z klíčových děl sovětské psychologie, které je již přeloženo do řady světových jazyků. SPN tak doplňuje klíčové překlady klasiků sovětské psychologie a bude vhodné věnovat pozornost a úsilí tímto směrem i nadále.

Zdravotnické nakladatelství Avicenum vydalo v novém vydání základní příručku R.Konečného a M.Bouchala "Psychologie v lékařství". Je to jedna ze základních příruček pro studium psychologických problémů ve zdravotnictví. - V tomto nakladatelství nově vyšla důležitá práce J.Švancary a kol. "Diagnostika psychického vývoje". Tato práce podává souhrnné zpracování otázek souvisejících s požadavky na psychologické hodnocení duševního vývoje a jeho poruch a představuje významné původní obohacení naší psychologické literatury z oblasti vývojové psychologie. - V Avicenu rovněž vyšla poutavá práce J.Mrkvičky "Člověk v akci". Knížka podává výklad struktury a dynamiky lidských aktivit na základě rozsáhlé znalosti literatury i vlastních zkušeností autorů a svou zdařilou literární formou plní dobře funkci fundované literatury pro zájemce z řad nep psychologů. - Psychologických problémů se částečně týkají, i když těžiště je v jiných oborech, další tři práce vydané tímto nakladatelstvím. Je to rozsáhlá práce I.Pondělíčka a J.Pondělíčkové "Lidská sexualita", která se snaží podat komplexní pohled na sexualitu z hlediska biologického, fyziologického, psychologického i sociologického. - Společná studie J.Šulce, J.Dvořáka, a M.Morávka "Člověk na pokraji svých sil" shrnuje výsledky výzkumu reakcí člověka v krajních situacích (kosmické lety, pobyt ve velkých výškách a hloubkách) a při různých formách psychické deprivace. - Rovněž populární publikace "Jóga" se částečně týká psychologických otázek. Kniha přináší systém jógických cvičení i teoretický pohled na ně a poměrně úspěšně poskytuje základní informace v oblasti, o kterou je ve veřejnosti veliký zájem.

V nakladatelství Svoboda vyšla společná práce J. Janouška, V. Bokorové a kolektivu "Motivace a civilizační proměny". Podává výsledky první etapy prací na složitém komplexním problému, jehož těžiště je v oblasti sociálně psychologické. - V tomto nakladatelství vyšla rovněž práce, která se částečně týká psychologických otázek, i když těžiště má jinde, a to sborník J. Wolfa "Kulturní a sociální antropologie". Podává souhrn dosavadních výsledků antropologických bádání spolu s překladem vybraných kapitol ze základních děl světových antropologů.

Nakladatelství Práce vydalo studii J. Kohouta, J. Růžičky a B. Malaniuka "Člověk v pracovním prostředí". Autoři se tu zabývají otázkami zlepšení pracovního prostředí jakožto jednoho z důležitých předpokladů splnění výrobních úkolů. - Otázek psychologie práce se částečně dotýká i sociologická studie, přeložená z polštiny, a to S. Widerszpil a kol., "Sociologie v závodě". Zobecňuje praxi společenského života v závodech a klade problém specifčnosti socialistického závodu.

V nakladatelství Horizont vyšly dvě práce J. Khola. Je to jednak "Rozvíjení pracovní aktivity", kde se ~~zabývá~~ v populární formě vykládají otázky řízení a organizace práce, hodnocení pracovníků, racionalizačních programů a psychologických vlivů na pracovní výkon. Další práce "Podmínky efektivnosti řídicí práce" se zabývá ovlivněním efektivnosti řízení z hlediska teorie organizace. - V edici Malá moderní encyklopedie vydalo nakladatelství překlad z francouzštiny - práci M. Foucaulta "Psychologie a duševní nemoc". V práci se rozebírá pojem duševního onemocnění z hlediska řady oborů a postavení psychiatrického pacienta v různých historických obdobích a různých typech společností.

Nakladatelství Olympia vydalo příručku V. Svobody "Sport a výchova". I když těžiště práce je v pedagogické oblasti, autor tu podává i výklad řady psychologických problémů sportovní činnosti. - Možnosti tohoto nakladatelství, pokud jde o psychologii sportu, nejsou zřejmě dosud ještě plně využívány.

V nakladatelství Československý spisovatel vyšel překlad významného díla francouzského antropologa C. Lévi-Strausse "Myšlení přírodních národů". Je to jedna z klíčových prací tohoto autora, která obsahuje řadu dat a poznatků významných pro širší historicko-vývojový přístup k utváření psychických funkcí.

Celkově zájem o psychologickou literaturu trvá jak v nakladatelstvích, tak u čtenářské veřejnosti. Obdobně jako loni zůstává však významným úkolem kolegia účinněji stimulovat práci na základních monografiích, příručkách a syntetických dílech s hlubším teoretickým, metodologickým a perspektivně aplikačním zaměřením. Těchto prací je stále nedostatek. Protože jde o práce trvalejšího významu a značně náročné na přípravu, bylo by vhodné stimulovat jejich tvorbu i materiálně, event. vypsáním konkursů. Možnosti vydávání psychologické literatury jsou dnes v celé řadě nakladatelství. Čile si vede zejména Avicenum. Žádné nakladatelství však nemá zvláštní psychologickou edici (kromě SPN, kde jsou však velmi dlouhé výrobní lhůty). Podnět k vytváření takových specializovaných edic by umožnil lépe ovlivňovat a koordinovat vydávání psychologické literatury.

Hodnotenie edičnej činnosti z odboru psychológie na Slovensku  
v r. 1971

---

Podľa nám prístupných a známych informácií vyšlo roku 1971 celkove 13 publikácií psychologického charakteru. Dve vyšli v nakladateľstve Práca, 9 v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve a po jednej vo Vydavateľstve SAV a v n.p. Psychodiagnostica. Jedná sa o 11 povodných prác domácich autorov a dva preklady zo sovietskej literatúry. Z tohto počtu je 7 monografií, 3 zborníky a tri učebnice resp. knižné študijné pomocky. Tri publikácie sú z oblasti psychológie práce, 4 z oblasti pedagogickej psychológie. Keďže ťažisko aplikovanej psychológie je v súčasnosti na Slovensku v oblasti práce a výchovy, odzrkadľujú to aj psychologické publikácie. Výrazným príspevkom k systémovej ergonómii je Strážencova monografia "Súčasná tendencie v inžinierskej psychológii", ktorá popri ucelených poznatkoch zo sveta zhodnocuje rad domácich výskumov a uspokojuje požiadavky teórie i praxe. Je chvályhodné, že v zborníku "Psychológia a zdravý vývin osobnosti" sa opätovne podarilo vydať referáty zo zjazdu slovenských psychológov v Tatrách, čo stimuluje najmä mladých psychológov a osobitne tých, ktorí pracujú v praxi. Z hľadiska svetonázorovej i odbornej prípravy na stredoškolskej úrovni treba hodnotiť Štefanovičovu Psychológiu pre SVŠ a PŠ a Klindovej Pedagogickú psychológiu pre pedagogické školy. Cvičenia zo všeobecnej psychológie pod redakciou J. Kuruca sú u nás prvým komplexným spracovaním náročných príkladov, dobre dokumentovaných a často vychádzajúcich už z konkrétnej domácej experimentálnej práce. Je to osožná príručka pre poslucháčov psychológie a môže byť východiskom pre cvičenia z iných oblastí psychológie, podobne ako vznikla cenná edícia Kapitoly zo všeobecnej psychológie, ktorá prináša monografické spracovanie ťažiskových psychologických tém.

Minuloročná edičná činnosť v oblasti psychológie bola pomerne uspokojivá čo do kvantity i kvality, niekoľko prác má charakter významného prínosu a mnohých autorov viedla k publikáciám ich vedecko-výskumná činnosť trvalého zamerania, overovaná priebežne v našich psychologických časopisoch. Aj keď mnohé publikácie znamenajú po ideovej a odbornej stránke prínos, chýba vydanie publikácií psychologického charakteru s výrazným ideovo-politickým zameraním, ktoré by najmä analyzovali psychologické koreláty krízového politického obdobia u nás a pri tom išli nad publicistické nároky a splňali kritéria vedeckých analýz.

PhDr. Ivan Šípoš CSc.